

Esta obra, aunque al lector le pueda parecer todo muy claro, entraña bastantes dificultades. Por ejemplo qué teorías se seleccionan y qué teorías se dejan fuera. En este aspecto hay que destacar que la autora recoge las más importantes y actuales. Otro problema es donde encuadrar las distintas teorías. Las clasificaciones siempre son útiles para el estudio pero no siempre son exactas. Este problema también es solucionado por la profesora Montero a veces explícitamente («no tots els investigadors sobre usos i gratificacions van compartir els supòsits funcionalistes» [p. 46]) o implícitamente. El lector atento comprenderá al acabar el libro, sin necesidad de leer a Jorge Luis Borges, la convencionalidad de las clasificaciones.

La mayor virtud de este libro es que consigue lo que se propone: es una excelente guía. Como cualquier buena guía no sólo descubre parajes interesantes sino que además te incita a descubrirlos por tí mismo. Este libro es una tentación al estudio, y como todo el mundo sabe, la mejor forma de superar una tentación es sucumbir a ella.

Por último también quisiera recordar que esta obra forma parte de la colección «Manuales de la Universitat Autònoma de Barcelona». Debemos felicitarlos que la Universitat Autònoma de Barcelona publique las obras de sus mejores profesoras e investigadores.

*Miquel Rodrigo Alsina*

**Tresserras, Joan Manuel.** «D'ACÍ i D'ALLÀ», *aparador de la modernitat (1918-1936)*, Barcelona: Llibres de l'Índex, 1993.

Quan encara no fa un quart de segle — unitat de temps mínima per a la consolidació de cicles de coneixement de tradició universitària — de la fundació del primer centre universitari català consagrat a la docència i la recerca de la comunicació social, crec que podem afirmar amb una certa rotunditat que, a casa nostra, les ciències de la comunicació han assolit un nivell perfectament homologable a nivell internacional. Sense autocomplacença gratuïta, ni cofoisme ingènuament i maldestrament acrític.

A diferència de la major part de països de l'àrea desenvolupada del nostre entorn i de Nordamèrica, a la sortida del franquisme no es comptava amb cap tradició científica consolidada en l'àmbit de la comunicació social. L'esforç ha estat formidable. Ha calgut cremar etapes: introducció crítica de les diferents tradicions teòriques i metodològiques internacionals; establiment d'unes mínimes condicions per a la definició de polítiques de recerca pròpies; formació accelerada d'investigadors en les diferents perspectives (teòrica, metodològica, sociològica, històrica); i en els diferents camps (premsa escrita, ràdio, televisió, cinema, publicitat, multimèdia); introducció de la investigació aplicada, i connexió reivindicativa amb la tradició cultural i comunicativa pròpia. I no serà sobrer recordar que l'ambient no sempre ha estat el més favorable, ni des de la universitat, ni des de la societat.

El darrer moment de la seqüència — connexió amb la tradició periodística i publicitària pròpia — és i era estratègic per tal d'incardinar el Departament i la Facultat en el teixit social i cultural pròpi. L'universalisme efectiu, sòlid, requereix trepitjar amb seguretat el concret, el territori més immediat. Aquesta fou l'opció del col·lectiu de professors de l'àrea d'Història de la comunicació: marcar una prioritat clara en el terreny de la recerca que, en un primer moment, fes possible una connexió d'urgència amb la tradició cultural i comunicativa catalana amb la brutal irrupció de la dictadura franquista.

En aquesta línia, es dissenyà una política de tesis doctorals emmarcada en una hipòtesi de treball formulada pel professor Joan Manuel Tresserras. En síntesi, la hipòtesi de Tresserras interpretava el primer terç d'aquest segle com el moment d'emergència i consolidació de la societat de comunicació de masses a Catalunya, i atorgava a la Mancomunitat el paper de succedani d'Estat en la voluntat de les classes dirigents catalanes d'impulsar una política modernitzadora no assumida per l'Estat central. D'acord amb aquest marc interpretatiu, s'han fet treballs sobre la recepció comunicativa des dels «ego-documents» (F. Espinet); la gènesi del periodisme de masses (J.L. Gómez Mompert) o el periodisme

català a la Segona República (E. Marín). Però el treball que obrí camí fou la tesi doctoral del mateix formulador de la hipòtesi global.

Seduit pel descobriment engrescador d'un producte periodístic de l'entitat del *magazine D'ACÍ i D'ALLÀ* i per la significació d'una figura com Carles Soldevila, Tresserras optà de forma decidida per la realització d'un estudi monogràfic des de la perspectiva de l'anàlisi del desplegament dels símptomes de la modernitat des de la comunicació periodística. El llibre que avui comentem és una acurada destil·lació de la magnífica tesi doctoral que Tresserras dedicà al *magazine*, a l'autor que féu possible els seus moments més brillants i a l'època.

El mètode de treball adoptat fou del tot original: una lectura sistemàtica de la col·lecció interpretada amb l'ajut d'un thesaurus temàtic dels ítems característics de la societat de cultura de masses. Aquest treball sistemàtic (voluntàriament distanciat del recurs a l'anàlisi construït sobre el tràfic de conceptes i l'administració de metallenguatges) estava emmarcat per una recerca extensiva i exhaustiva dels testimonis d'època sobre l'emergència de la comunicació de masses i el record del *magazine*. Tot plegat, donà lloc a un treball caracteritzat pels elements següents:

Exploració contrastada, sòlida i suggestiva d'una hipòtesi d'interpretació d'un període clau en la nostra història, com és el primer terç d'aquest segle.

Definició i aplicació d'un mètode d'anàlisi del periodisme i la cultura original, obert i amb moltíssimes possibilitats. Literalment, modèlic.

Finalment, i no menys important, el treball constituï un veritable exercici d'estil literari inèdit en l'encarcat gènere acadèmic.

Aquest darrer element es fa notar en la versió que l'autor ha lliurat per a la seva publicació. Crec que el més just que es pot dir del llibre de Joan Manuel Tresserras és que la seva concepció literària constitueix un homenatge serà a l'home que féu possible el millor *magazine* de la història del periodisme català: Carles Soldevila.

Enric Marín i Otto

**Guillamet, Jaume.** *La formació de la premsa moderna. Periodisme informatiu, polític i cultural a la Barcelona progressista: 1841-1843.* Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, Generalitat de Catalunya, 1993.

El llibre del professor Jaume Guillamet, resultat de la investigació hemerogràfica realitzada en la preparació de la seva tesi sobre *Abdó Terradas: Política i premsa en el primer moviment republicà* (1990), constitueix una aportació important en el context d'allò que han estat —i allò altre que sembla que poden arribar a ser— els estudis d'història de la premsa i del periodisme a Catalunya. Aquesta importància ve determinada per un seguit de raons que procuraré sintetitzar.

El plantejament global de l'obra parteix de la voluntat de combinar l'horitzó de la història de la comunicació social amb l'objectiu de realitzar un estudi d'història social de la premsa i del periodisme. Del primer element (història de la comunicació) hi trobem sobretot l'actitud, el reconeixement d'un territori i l'adopció d'una perspectiva com els reflectits en el capítol dedicat a la «cultura periodística» del període. Del segon element —el llibre és explícitament d'història social del periodisme i la premsa— em limitaré a afirmar que es tracta de l'obra més moderna i de millor factura de totes les disponibles per a la premsa i el periodisme catalans del segle XIX.

L'obra de Jaume Guillamet recull les aportacions dels treballs anteriors coneguts, espanyols i catalans, relatius al període i al tema, i, al mateix temps, ha treballat amb tot el conjunt de publicacions de l'època conservades a l'Hemeroteca de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona. Aquesta barreja de treball bibliogràfic i hemerogràfic, força exhaustiu, permet pensar que som davant d'una aportació en molts aspectes definitiva que, en conseqüència, facilitarà el treball posterior de qualsevol estudiós del període com també el dels qui intentin la síntesi de la història de la premsa i el periodisme del segle XIX.

Es tracta també d'una obra que, satisfent la necessària funció descriptiva i informativa,